

4. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием / С. Кара-Мурза. — Москва : Алгоритм, 2002. — 285, [2] с.
5. Сенченко М. І. Мас-медіа, піар як засоби маніпуляції / М. І. Сенченко, О. М. Сенченко. — Київ : Ліра-К, 2022. — 200 с.
6. Дубинин І. І. Динамика обыденного сознания / И. И. Дубинин, Л. Г. Гуслякова. — Минск : Университетское, 1985. — 135 с.

Oksana Senchenko,
PhD of Social Communications,
Senior Lecturer of the KNUCA

Is the media a means of knowing the world or manipulating consciousness?

The article highlights some aspects of the influence of the media on the human subconscious. It has been found that today the world community is moving from direct knowledge of the world around it to knowledge of the world — mediated by the media — the virtual world, which is increasingly pretended to be real.

It is noted that today the main means of profit and struggle for power is mass disinformation, including through the media. Inequality in access to information and misinformation are the basis of market and power-democratic speculation.

The dangers associated with the activities of the media are considered. In particular, raising the information threshold of perception in an aggressive information environment can be used for explicit and implicit methods of manipulation; means of communication contribute to the transformation of people into information addicts; latent neurolinguistic programming is widely used, etc.

In the context of the influence of the media on the consciousness and psyche of man, the peculiarities of his inner world and the dynamics of self-consciousness are analyzed.

The negative consequences of the mass media influence on users and possible ways of its neutralization are analyzed. It was emphasized that the example of foreign countries with negative manifestations and influences of domestic media should be combated by improving relevant laws, creating public oversight councils in the media, strengthening the requirements of public organizations and movements to the legislative, executive and judicial systems.

Keywords: manipulation; subconscious; TV; mass media; zombies; misinformation; information drug

References

1. Vachnadze G. N. (1989). *Vsemirnoe televidenie: novye sredstva massovoj informacii — ih auditoriya, tehnika, biznes, politika*. Tbilisi: Ganatleba.
2. Senchenko N. I. (2019). *Nevidimaya vojna: psihofizicheskoe oruzhie*. Kiev: Lira-K.
3. Gorbunov A. S. (2000). *Nasilstvennoe vozdejstvie na lichnost so storony sredstv massovoj kommunikacii*. PhD. Moskovskij pedagogicheskij universitet.
4. Kara-Murza S. (2002). *Manipulyaciya soznaniem*. Moskva: Algoritm.
5. Senchenko M. I. & Senchenko O. M. (2002). *Mas-media, piar yak zasobi manipulyaciyi*. Kyiv: Lira-K.
6. Dubinin I. I. & Guslyakova L. G. (1985). *Dinamika obydenного soznaniya*. Minsk: Universitetskoe.

Надійшла до редакції 14 березня 2022 року

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 327:303.444](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.3(308).28-34

Юлія Чепелюк,
аспірантка Київського національного
університету культури і мистецтв,
e-mail: chepelyuk12@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4834-1392>

Методи аналітико-прогностичних досліджень дипломатичних представництв

У статті систематизовано та схарактеризовано методи аналізу інформації й прогностичні методи політичного аналізу, придатні для використання в інформаційно-аналітичній діяльності дипломатичних представництв. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні сукупності наукових методів, а також системного й структурно-функціонального підходів, що дало змогу комплексно розглянути методи аналізу інформації та прогностичні методи політичного аналізу. Наукова новизна здобутих результатів полягає в систематизації та узагальненні методів аналітико-прогностичних досліджень, які доцільно застосовувати в інформаційно-аналітичній діяльності дипломатичних представництв.

Констатовано, що прогноз, особливо політичний, — це складний процес, успішність і точність якого значною мірою залежить від сукупності використовуваних методів аналізу й прогнозування. Прогнозам не властива сталість, вони відрізняються за багатьма критеріями. Наголошено, що через велику кількість чинників впливу політичне прогнозування здійснюється у формі варіантів, альтернатив розвитку, що описують вірогідний характер майбутніх подій, процесів, ситуацій. Акцентовано, що більш довгостроковим є прогноз, то більша ймовірність неврахування з різних причин чинників і тенденцій, які не потрапили до вихідних даних у процесі прогнозування. Оскільки найточнішими є короткострокові прогнози, то найточнішими будуть і результати політичного прогнозування. Зауважено, що роль аналітично-прогностичних методів у роботі дипломатичних представництв важко переоцінити, адже аналіз фактів має цілком конкретну мету й виконується заради складання прогнозів можливого розвитку події чи ситуації та інформування про них керівництва держави. Зі свого боку, прогнози надають урядові змогу ухвалювати виважені міжнародно-політичні рішення.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність; аналітико-прогностичне дослідження; політичне прогнозування; дипломатичне представництво

Постановка проблеми. Специфіку дослідження політичних ситуацій і подій зумовлено швидкими змінами в сучасній сфері міжнародних відносин. Інтеграція та водночас регіоналізація, всесвітня глобалізація та збільшення кількості учасників міжнародних відносин (міжурядові й неурядові, міжнародні злочинні, терористичні й релігійні організації та рухи, а також транснаціональні корпорації тощо) свідчать про ускладнення, набуття ознак непередбачуваності міжнародних відносин. За цих умов з'ясовувати цілі та інтереси їх учасників і на цій основі розробляти стратегію внутрішньої та зовнішньої політики держави стає дедалі важче. Саме тому сьогодні вкрай важливо вміти аналізувати та оцінювати ситуації, процеси й події, що відбуваються у сфері міжнародних відносин, розставляти пріоритети та робити прогнози. Забезпечення державних органів інформацією, необхідною для здійснення ефективної зовнішньої та внутрішньої політики України — це одна з функцій дипломатичних представництв, які є не лише постачальниками інформації, а й надають аналітичні дані та пропозиції для ухвалення конкретних урядових рішень.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Методологічні засади аналітичних досліджень докладно розглянуто в численних працях навчального й наукового характеру. Водночас публікацій, присвячених безпосередньо методам аналітико-прогностичних досліджень дипломатичних представництв, значно менше. Більшість дотичних розвідок стосуються специфіки застосування відповідних методів у політичній сфері загалом, у сфері міжнародних відносин, авторами яких є не фахівці з інформаційно-аналітичного забезпечення, а теоретики та практики-міжнародники. Зокрема, це праці таких дослідників, як В. Бебик [1], В. Горбатенко [3], А. Коваленко [7], І. Петренко [12], В. Приходько [14], Н. Ржевська [15] та багатьох інших. Зокрема, у статті В. Приходька розкрито базові засади аналізу політичної

ситуації, А. Коваленка — методологічні засади політичного аналізу та прогнозування, І. Петренка — типи, функції, інструментарій і принципи експертно-аналітичної діяльності, Н. Ржевська розглядає суть та ознаки політичного й стратегічного прогнозування. І. Петренко з В. Горбатенко у спільній праці аналізують метод "Дельфі" та специфіку його застосування у прогностичних розробках [3].

Отже, у наявних сьогодні працях розкрито окремі актуальні методики аналізу інформації та прогностичні методи політичного аналізу. Це спонукає до їх систематизації та узагальнення з погляду можливості застосування в інформаційно-аналітичній діяльності дипломатичних представництв.

Мета статті — систематизувати та схарактеризувати методики аналізу інформації й прогностичні методи політичного аналізу, придатні для використання в інформаційно-аналітичній діяльності дипломатичних представництв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформування дипломатичними представництвами керівництва держави про події й ситуацію в країні перебування та її зовнішню політику передбачає звернення до наукового інструментарію, зокрема нормативного (формується висновок про варіанти дій для досягнення оптимальних результатів з урахування реальних можливостей акторів) та емпіричного (орієнтований на критичне оцінювання рішень, котрі ухвалюють на підставі опрацювання великого обсягу фактологічної інформації, й розширення сукупності альтернативних стратегій поведінки акторів) підходів. Щодо конкретних методів аналізу політичних ситуацій і процесів, то варто зауважити, що всі вони мають міждисциплінарний характер.

Оскільки основний масив даних для дослідження політичних ситуацій і подій утворюють текстові матеріали та інформація, яку передають у текстовій формі, найважливішим завданням аналітика дипломатичного представництва є добір

текстових повідомлень, на яких ґрунтуватиметься документ аналітично-прогностичного характеру. Методик аналізу інформації (різноманітної за формою, змістом і носієм) є чимало, але найвищу здатність до розв'язання проблеми має прикладний аналіз текстової інформації (традиційний метод, контент-аналіз, когнітивне картування, інтент-аналіз, дискурс-аналіз, критичний дискурс-аналіз) [12]. Цей вид аналізу апробовано в численних політичних дослідженнях і неодноразово модифіковано. Саме контент-аналіз, когнітивне картування та інтент-аналіз, так звані експлікативні (від *експлікація* — пояснення, розгортання) методи, мають широкий діапазон застосування та є базовими засобами прикладного аналізу політичних ситуацій і подій. Зокрема, контент-аналіз — це кількісно-якісний метод вивчення документів, що полягає у квантифікаційному (кількісні підрахунки) опрацюванні тексту з подальшою інтерпретацією результатів. За допомогою контент-аналізу можна вивчати: експліцитний (буквально висловлений) та імпліцитний (прихований) зміст будь-якого документа; внутрішню структуру документа, закономірності побудови та інші його особливості; проблеми соціальної дійсності, порушені в тексті (сходити від тексту до позатекстової реальності); авторство документа [8]. Видами контент-аналізу є: підрахунок символів (простий підрахунок ключових слів у тексті); аналіз за елементами (вибір головних і другорядних частин тексту, визначення тем, пов'язаних з інтересами аудиторії); тематичний аналіз (виявлення явних і прихованих тем); структурний аналіз; аналіз взаємовідносин різноманітних матеріалів (застосування структурного аналізу з вивченням послідовності публікації матеріалів, обсягу і часу виходу в друк) [13]. Усі ці види контент-аналізу мають відповідати очевидним вимогам — об'єктивності, надійності, обґрунтованості й, безперечно, системності, без яких цей метод вважається некоректним і втрачає пізнавальне значення.

Когнітивне картування — це метод прикладного аналізу у сфері міжнародних відносин, спрямований на виявлення того, яким чином політичний діяч сприймає певну політичну проблему, а також визначення його ймовірнісної реакції на розвиток подій [9]. Застосування методик когнітивного картування передбачає: 1) виявлення основних понять, якими оперує політичний діяч; 2) виявлення між ними причинно-наслідкових зв'язків; 3) оцінювання значущості та "щільності" цих зв'язків [11]. Когнітивне картування є апробованим і доволі ефективним засобом аналізу індивідуального та групового мислення у сфері

міжнародних відносин і політичного країнознавства, щодо сприйняття політичними лідерами зовнішньополітичних ситуацій та процесів. Проте сьогодні цю методикку застосовують порівняно рідше, аніж, скажімо, контент-аналіз. Методика когнітивного картування може бути результативнішою за умови поєднання з іншими засобами прикладного аналізу, зокрема традиційними [11].

Нарешті, інтент-аналіз, або аналіз намірів, — теоретико-експериментальний підхід, що дає змогу за допомогою вивчення мовлення виявити недоступне у використанні інших видів аналізу приховане значення виступів, намірів і цілей, що впливають на дискурс [6]. Інтент-аналіз має на меті реконструювати інтенції того, хто говорить, за його мовленням, розкрити підтекст, який неможливо виявити за допомогою інших засобів. Отже, інтент-аналіз сприяє з'ясуванню ступенів впливу на індивідуальну та масову свідомість і викривлення "картини світу" авторами текстів чи промов.

Міждисциплінарні методики аналізу політичних ситуацій і процесів — контент-аналіз, когнітивне картування та інтент-аналіз — є свідченням ускладнення процедур інформаційно-аналітичної роботи дипломатичних представництв. Здійснюючи дослідження з внутрішньо- і зовнішньополітичної проблематики на основі цих методик, слід дотримуватися процедурних вимог і послідовності етапів вивчення емпіричного матеріалу. Важливою умовою також є коректність створення інформаційного масиву та проведення завершальної верифікації.

Зазначені методи використовують у політиці для прогнозування, основною метою якого є "підвищення ефективності та результативності прийнятих політичних рішень і запобігання небажаному розвитку політичних процесів" [15, с. 38]. У цьому контексті фахівці розрізняють два типи прогнозування [15, с. 38]:

1) політичне — пов'язане із ситуативним аналізом тенденцій, процесів, інтересів акторів та їх взаємодії й виражає можливий стан у короткотерміновій перспективі. Політичний прогноз часто межує з політичними коментарями, що прогнозують разову ухвалу політичного рішення чи тимчасову поведінку акторів. Для цього виду прогнозування характерна екстраполяція наявних тенденцій;

2) стратегічне — враховує загальну динаміку системи й довгострокові глобальні тенденції, не пов'язані з поодинокими виявами політичної поведінки. Стратегічний прогноз передбачає бажаний майбутній стан і містить перелік принципів та моделей поведінки, що сприятимуть його до-

сягненню. Він дає змогу розставити потрібні акценти чи пріоритети, що в довгостроковій перспективі допоможе досягненню бажаного результату [15, с. 38].

Що стосується прогностичних методів, без яких інформаційно-аналітична робота дипломатичного представництва неможлива, їх різноманіття можна об'єднати у дві групи:

1) прості (наприклад, методи аналогії, екстраполяції, "Дельфі", сценаріїв та інші);

2) складні (аналіз детермінант і змінних, спектральний аналіз, комп'ютерна симуляція [1, с. 29—30], а також моделювання тощо).

Метод аналогії — порівняння аналогічних ситуацій і подій та вироблення на цій підставі аналогічних висновків; метод екстраполяції — поширення висновків, одержаних зі спостереження над однією частиною явища, на іншу його частину [4]. Особливої уваги з так званих простих методів варті інструментальні досягнення системної методології — метод "Дельфі", або дельфійський метод, та метод сценаріїв.

Метод "Дельфі" є варіантом методу експертних оцінок — прогнози, котрі одержують за допомогою цього методу, ґрунтуються на суб'єктивних поглядах експертів, які надають висновки про конкретну міжнародну подію чи ситуацію. На підставі виявлених розбіжностей в експертних оцінках роблять прогнози щодо можливих наслідків розвитку аналізованої події чи ситуації в міжнародних відносинах, надають остаточну їх оцінку та практичні рекомендації. Зрозуміло, що експертні висновки мають суб'єктивний, іноді навіть помилковий характер, особливо якщо йдеться про довгострокове політичне прогнозування, і безпосередньо залежать від кваліфікації експертів [3]. Отже, метод "Дельфі" більше придатний для складання короткострокових прогнозів щодо локальних подій. Як один із найефективніших експертних методів, він постійно вдосконалюється, уособлюючи неординарний підхід до системи суджень та аналізу.

Суть методу сценаріїв полягає в побудові моделей можливого розвитку подій чи ситуації й на цій підставі висунення гіпотез — припущень, що не підлягають перевірці. За твердженням фахівців, аналіз сценаріїв — метод прогнозування, що "полягає в поділі всієї сукупності можливих подій на декілька груп та у визначенні логічної послідовності наслідків для кожної групи подій. Застосовується у разі, якщо ймовірність виникнення різних подій майже однакова та існує необхідність заздалегідь обрати стратегію дій в рамках кожного сценарію" [5, с. 137]. Загальну методика побудови сценарію фахівці пропо-

нують описувати за допомогою послідовності базових етапів, серед яких:

— встановлення меж процесу (часові межі та обсяг питань, що підлягають аналізу);

— окреслення кола зацікавлених сторін (з'ясовують на яких об'єктах, на які по дії та явища впливатиме процес, що моделюється; які чинники впливають на процес; хто може бути зацікавленим у вихідному результаті процесу тощо);

— визначення основних трендів (виокремлюють зовнішні та внутрішні тренди, що впливають чи впливатимуть на ці завдання);

— встановлення чинників невизначеності (виокремлюють події чи явища, що з високою ймовірністю впливають на результат процесу, але результати яких невідомі);

— створення початкових груп (групування позитивних і негативних сценаріїв);

— перевірка достовірності та консистентності (відбувається за трендами, вихідними комбінаціями, реакцією основних зацікавлених сторін);

— розроблення сценаріїв навчання (виокремлюють певні загальні групи);

— визначення потреб дослідження (подальше дослідження для одержання докладнішої інформації щодо чинників невизначеності та трендів)

— розроблення кількісних моделей (перевірка всіх даних на сумісність та консистентність);

— перехід до сценаріїв ухвалення рішень (перевірка відповідності побудованих сценаріїв реальним завданням, які постають під час процесу, що моделюється) [5, с. 138—139].

Дотримання цих етапів забезпечує генерування такого сценарію, який охоплює сукупність можливих варіантів розвитку подій, враховуючи при цьому взаємозв'язки та внутрішню логіку кожного з них.

Серед складних прогностичних методів варто звернути увагу на комп'ютерні методи, які можна застосовувати на всіх етапах прогнозування. За рівнем використання комп'ютерних методів політичні прогнози поділяються на три види:

1) автоматизовані — передбачають використання комп'ютерних методів на всіх етапах прогнозування. Для здійснення більшості політичних прогнозів раніше була потрібна безпосередня участь експерта, який вносив необхідні дані в систему, що самостійно робитиме аналіз та подальший прогноз. Сьогодні в політичному прогнозуванні дедалі частіше використовують автоматизовані системи, які самостійно збирають та опрацьовують необхідну інформацію для подальшого прогнозування;

2) частково керовані — передбачають опрацювання та аналіз інформації за допомогою комп'ютерних систем, але прогноз надає експерт на основі отриманої інформації. Або навпаки: збирає, опрацьовує та аналізує інформацію експерт, а прогноз надається за допомогою комп'ютерних методів;

3) повністю керовані — передбачають використання експертом різноманітних теоретичних і практичних методів та повну відмову від комп'ютерних методів, при цьому можлива ситуація, коли візуалізація політичного процесу здійснюється за допомогою різноманітних систем моделювання [10].

Комп'ютерні методи сприяють розв'язанню низки проблем, що виникають у процесі політичного прогнозування. Серед них:

— проблема даних: завдяки комп'ютерним методам можна чітко впорядкувати дані, відстежувати закономірності та певні тренди;

— проблема часу: комп'ютерні методи здатні сприяти швидкому здійсненню аналізу наявних даних, а також надавати довгострокові прогнози;

— проблеми альтернатив: комп'ютерні методи здатні впорядкувати можливі альтернативи розвитку подій у так званих "деревах рішень", тобто за кількома сценаріями розвитку одночасно;

— проблеми достовірності: за допомогою комп'ютерних методів можна здійснювати аналіз усіх компонентів складної ситуації з високим ступенем достовірності [10].

Отже, комп'ютерні методи дають змогу раціоналізувати процес політичного прогнозування та зробити його результати математично чіткими.

Поширеними в політичному прогнозуванні є також методи моделювання, які поділяються на види: а) концептуальне (сукупність уже відомих фактів або уявлень стосовно досліджуваного об'єкта чи системи тлумачать за допомогою спеціальних знаків, символів, операцій над ними або з використанням природної чи штучної мови); б) фізичне (модель і модельований об'єкт є реальними об'єктами або процесами однакової чи різної фізичної природи, і між процесами, наявними в об'єкті-оригіналі та моделі, відбуваються подібні за природою фізичні явища); в) структурно-функціональне (моделі подано у формі схем, блок-схем, графіків, діаграм, креслень, таблиць, рисунків, які доповнюють спеціальними правилами їхньої взаємодії); г) математичне (здійснюється засобами математики та логіки); д) імітаційне (математичну модель досліджуваного об'єкта подають у формі алгоритму функціонування об'єкта, що реалізується як комп'ютерна програма); е) комп'ютерне (здійснюється засобами комп'ютерних технологій) [2, с. 12—13].

Зокрема, імітаційні моделі використовують для експериментів на комп'ютері для проектування, аналізу та оцінювання функціонування об'єкта, тобто імітаційне моделювання дає змогу розглядати альтернативні варіанти певної ситуації шляхом введення в модель можливих суб'єктивних реакцій учасників подій. Серед переваг імітаційного моделювання — можливість досліджувати особливості функціонування об'єкта в різних умовах, суттєве зменшення тривалості випробувань порівняно з реальним експериментом тощо. Недолік методу "полягає в тому, що розв'язок, отриманий під час аналізу імітаційної моделі, має частковий характер, оскільки його досягають за певних конкретних параметрів, початкових умов та зовнішніх впливів. Для повного аналізу характеристик процесу функціонування об'єкта варто багаторазово відтворювати імітаційний експеримент, змінюючи вихідні дані" [2, с. 15].

Отже, спільним для всіх прогнозів є характеристика майбутнього, при цьому, попри незаперечність потреби здійснення прогнозів у сфері політики, на переконання дослідників, із погляду досягнення реальних результатів їх прогнозування не можна і не варто абсолютизувати [15]. "Проте, хоч які скептичні зауваження висловлюються щодо тих чи інших прогнозів, на світовій політичній арені виграють ті, хто дослухається до прогнозів, намагаючись досягнути їх підстави, зрозуміти логіку обґрунтування, виявити сутність і спрямування" [15, с. 40].

Висновки. Прогноз, особливо політичний, — це складний процес, успішність і точність якого значною мірою залежить від сукупності використуваних методів аналізу й прогнозування. Прогнозам не властива сталість, вони відрізняються за багатьма критеріями. Через велику кількість чинників впливу політичне прогнозування здійснюють у формі варіантів, альтернатив розвитку, які описують вірогідний характер майбутніх подій, процесів, ситуацій. Що більш довгостроковим є прогноз, то більша ймовірність неврахування з різних причин чинників і тенденцій, які не потрапили до вихідних даних у процесі прогнозування. Оскільки найточнішими є короткострокові прогнози, то найточнішими будуть і результати політичного прогнозування.

Роль аналітично-прогностичних методів у роботі дипломатичних представництв важко переоцінити, адже аналіз фактів має цілком конкретну мету й виконується заради складання прогнозів можливого розвитку події чи ситуації та інформування про них керівництва держави. Зі свого боку, прогнози надають урядові змогу ухвалювати обґрунтовані міжнародно-політичні рішення.

Список використаних літератури та джерел

1. Бебик В. Глобальний політичний менеджмент: поняття, типологія, методологія / В. Бебик // Політичний менеджмент. — 2009. — № 2. — С. 27—34.
2. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. — Київ : Знання, 2012. — 246 с.
3. Горбатенко В. Метод "Делі" та специфіка його застосування у прогностичних розробках / В. Горбатенко, І. Петренко // Політичний менеджмент. — 2008. — № 6. — С. 174—182.
4. Грабченко А. І. Методи наукових досліджень : навч. посіб. / А. І. Грабченко, В. О. Федорович, Я. М. Гарашченко. — Харків : НТУ "ХПІ", 2009. — 142 с.
5. Загірська І. О. Методика побудови сценарного аналізу із використанням байєсівських методів / І. О. Загірська, П. І. Бідюк // Електротехнічні та комп'ютерні системи. — 2012. — № 8 (84). — С. 137—142.
6. *Інтент-аналіз* // Вікіпедія. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтент-аналіз>. — Назва з екрана.
7. Коваленко А. О. Політичний аналіз і прогнозування / А. О. Коваленко. — Київ : Наук. світ, 2002. — 210 с.
8. *Контент-аналіз* // Вікіпедія. — Режим доступу: <https://vue.gov.ua/Контент-аналіз>. — Назва з екрана.
9. *Метод когнітивного картування* // Вікіпедія. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Метод_когнітивного_ картування. — Назва з екрана.
10. Мовчан У. В. Комп'ютерні методи політичного прогнозування: сучасна практика та перспективи впровадження / У. В. Мовчан // Academia. — Режим доступу: https://www.academia.edu/Компютерні_методи_політичного_прогнозування_сучасна_практика_та_перспективи_впровадження. — Назва з екрана.
11. Намонюк Ч. І. Когнітивне картування як базова методика країнознавчого дослідження / Ч. І. Намонюк // Актуальні проблеми країнознавчої науки. — Режим доступу: https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/06/Когнітивне_ картування_ як_ базова_ методика_ країнознавчого_ дослідження. — Назва з екрана.
12. Петренко І. І. Типи, функції, інструментарій та принципи експертно-аналітичної діяльності / І. І. Петренко. — Режим доступу: <http://rmn.knu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Petrenko2.pdf>. — Назва з екрана.
13. Почепцов Г. Теорія комунікації / Георгій Почепцов. — Київ : Київський університет, 1999. — 307 с.
14. Приходько В. Базові засади аналізу політичної ситуації / В. Приходько // Політичний менеджмент. — 2006. — № 3. — С. 105—113.
15. Ржевська Н. Політичне та стратегічне прогнозування: суть і ознаки / Н. Ржевська // Політичний менеджмент. — 2011. — № 6. — С. 37—42.

Yuliia Chepelyuk,

Graduate Student of Kyiv National University of Culture and Arts

Methods of analytical and prognostic research of diplomatic missions

The purpose of the article is to systematize and characterize methods of information analysis and prognostic methods of political analysis, suitable for use in information and analytical activities of diplomatic missions. The research methodology is based on the use of a set of scientific methods, as well as systemic and structural-functional approaches, which allowed to comprehensively consider the methods of information analysis and prognostic methods of political analysis. The scientific novelty of the obtained results lies in the systematization and generalization of methods of analytical and prognostic research that can be used in the information and analytical activities of diplomatic missions. It is stated that forecasting, especially political, is a complex process, the success and accuracy of which largely depends on the set of methods used for analysis and forecasting. Forecasts are not consistent — they differ in many criteria. It is emphasized that due to a large number of influencing factors, political forecasting is carried out in the form of options, alternatives to development, which describe the probable nature of future events, processes, situations. It is emphasized that the longer the forecast, the greater the likelihood of failure to take into account for various reasons, factors and trends that are not included in the original data in the forecasting process. Therefore, short-term forecasts are the most accurate, so the results of political forecasting will be the most accurate. It is noted that the role of analytical and prognostic methods in the work of diplomatic missions is difficult to overestimate: after all, the analysis of facts is needed not by itself, but to make forecasts of possible events or situations and inform the government. In turn, forecasts are provided for the government to make an adequate international political decision.

Keywords: *information-analytical activity; analytical-prognostic research; political forecasting; diplomatic mission*

References

1. Bebik V. (2009). Globalnij politichnij menedzhment: ponyattya, tipologiya, metodologiya. *Politichnij menedzhment*, 2, pp. 27—34.
2. Vovk R. V. (2012). *Modelyuvannya mizhnarodnih vidnosin : navch. posib*. Kyiv: Znannya.
3. Gorbatenko V. & Petrenko I. (2008). Metod "Deli" ta specyfika jogo zastosuvannya u prognoznych rozrobkah. *Politichnij menedzhment*, 6, pp. 174—182.
4. Grabchenko A. I., Fedorovich V. O. & Garashenko Ya. M. (2009). *Metodi naukovih doslidzhen : navch. posib*. Harkiv: NTU "HPI".

5. Zagirska I. O. & Bidyuk P. I. (2012). Metodika pobudovi scenarnogo analizu iz vikoristannyam bajyesivskih metodiv. *Elektrotehniczni ta komp'yuterni sistemi*, 8 (84), pp. 137—142.
6. *Intent-analiz*. (2022). Vikipediya, [online]. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Intent-analiz>.
7. Kovalenko A. O. (2002). *Politichnij analiz i prognozuvannya*. Kyiv: Nauk. svit.
8. *Kontent-analiz*. (2022). Vikipediya, [online]. Available at: <https://vue.gov.ua/Kontent-analiz>.
9. *Metod kognitivnogo kartuvannya*. (2022). Vikipediya, [online]. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Metod_kognitivnogo_kartuvannya.
10. Movchan U. V. (2022). *Komp'yuterni metodi politichnogo prognozuvannya: suchasna praktika ta perspektivi vprovadzhennya*. Academia, [online]. Available at: https://www.academia.edu/Kompyuterni_metodi_politichnogo_prognozuvannya_suchasna_praktika_ta_perspektivi_vprovadzhennya.
11. Namonyuk Ch. I. (2022). *Kognitivne kartuvannya yak bazova metodika krayinoznavchogo doslidzhennya*. Aktualni problemi krayinoznavchoyi nauki, [online]. Available at: https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/06/Kognitivne_kartuvannya_yak_bazova_metodika_krayinoznavchogo_doslidzhennya.
12. Petrenko I. I. (2022). *Tipi, funkciyi, instrumentarij ta principy ekspertno-analitichnoyi diyalnosti*, [online]. Available at: <http://rmn.knu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Petrenko2.pdf>.
13. Pohepcov G. (1999). *Teoriya komunikacii*. Kyiv: Kyivskyi universytet.
14. Prihodko V. (2006). Bazovi zasady analizu politichnoyi situacii. *Politichnij menedzhment*, 3, pp. 105—113.
15. Rzhavska N. (2011). Politichne ta strategichne prognozuvannya: sut i oznaki. *Politichnij menedzhment*, 6, pp. 37—42.

Надійшла до редакції 11 березня 2022 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 050(477-87)"1973/1975"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.3(308).34-40

Лариса Дояр,

кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник Державного архіву друку
Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Пресбюлетень "По Радянській Україні": контент-аналіз видань 1973—1975 років

Статтю присвячено проблемі дослідження друкованого джерелознавства, що, на думку авторки, істотно розширює документальні обрії всіх українознавчих тематик, зокрема й радянського періоду історії України. Спираючись на традиції вітчизняного пресознавства, авторка провела контент-аналіз маловживаного сьогодні видання УРСР, а саме пресбюлетеня "По Радянській Україні". Хронологічні межі опрацьованих примірників (1973—1975) зумовлено специфікою тогочасних історичних умов у світовій політиці, зокрема розрядкою міжнародної напруженості та підготовкою до підписання 35 країнами світу, у тому числі США та Канадою, Заключного акту Народи з безпеки та співробітництва в Європі, що проходила у столиці Фінляндії Гельсінкі. Актуалізація пресбюлетеня "По Радянській Україні" також пов'язана з його аудиторною та видавничою специфікою: журнал було призначено для розповсюдження за межами Радянської України й СРСР загалом. Часопис готували для іноземного читача, а отже він потребував інших підходів і до пошуку тем, і до способів їх розкриття. Окрім того, пресбюлетень "По Радянській Україні" являв собою машинописний рукопис і, згідно з чинними стандартами, не належав до пресової продукції УРСР. Проте обов'язкові примірники часопису було своєчасно надіслано до Книжкової палати України, і вони дотепер зберігаються у сховищах Державного архіву друку. Змістовий аналіз бюлетеня, проведений у пропонованій статті, свідчить про значну зацікавленість редколегії в персоналізованому висвітленні соціально-економічних і культурних подій, що відбувалися в Радянській Україні.

Ключові слова: УРСР; МЗС Української РСР; радянська періодика; пресбюлетень; Українське товариство дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами (УТДКЗ)

Постановка проблеми. Українські радянські періодичні видання, що становлять вагому частину друкованого джерелознавства, містять значну кількість малодосліджених сюжетів, доволі актуальних у контексті сучасного україно-

знавства. Особливо цікавими, на наш погляд, є видання, спрямовані на закордонну аудиторію, адже вони мусили зацікавити читачів із різними політичними поглядами, уподобаннями, смаками, через що їх склали за більш довільними